

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА
І ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ
ТВАРИННИЦТВА**

Збірник наукових праць

Випуск 1 (67)

Біла Церква
2009

УДК 06:636

Затверджено вченою
радою університету
(Протокол № 3 від 22.12.2008р.)

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, професор
(головний редактор);

Харута Г.Г., д-р вет. наук, професор
(заступник головного редактора);

Дяченко Л.С., д-р с.-г. наук (відповідальний за випуск);

Розпутній О.І., д-р с.-г. наук;

Рудик І.А., д-р с.-г. наук;

Лясота В.П., д-р вет. наук;

Цехмістренко С.І., д-р с.-г. наук;

Семілетко В.І., канд. пед. наук;

Сокольська М.О., зав. РВІКВ (відповідальний секретар)

Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва: Зб. наук. праць. – Біла Церква, 2009.– Випуск 1 (67) – 86 с.

До збірника увійшли наукові статті, в яких висвітлені результати наукових досліджень, проведених ученими навчальних закладів та наукових установ аграрного профілю з актуальних питань розробки новітніх технологій виробництва та переробки продукції тваринництва.

© БНАУ, 2009

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, комбікорми для м'ясного молодняка птиці є дефіцитними за селеном, що вимагає збагачення їх селеновмісними препаратами.

Надалі планується розробити і науково обґрунтувати оптимальні дози введення селену в комбікорми для курчат, гусенят і каченят, що вирощуються на м'ясо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Голубкина Н. А. Влияние геохимического фактора на накопление селена зерновыми культурами и сельскохозяйственными животными в условиях России, стран СНГ и Балтии / Н. А. Голубкина // Проблемы региональной экологии. – 1998. – № 4. – С. 53–59.
2. Голубкина Н. А. Селен в питании: растения, животные, человек / Н. А. Голубкина, Т. Т. Папазян. – М.: Печатный город, 2006. – 254 с.
3. Дяченко Л. С. Селен у кормах України / Л. С. Дяченко, Т. Л. Сивик // Сегодня для завтра. – 2008. – № 2. – С. 20–22.
4. Капитальчук М. В. Биоаккумуляция селена растениями на различных типах почв Молдовы / М.В. Капитальчук, Н. А. Голубкина // Агро XXI. – 2008. – № 4–6. – С. 81–83.
5. Папазян Т. Селен в кормах сельскохозяйственной птицы / Т. Папазян, Н. Голубкина // Птицеводство. – 2008. – № 10. – С. 45–46.
6. Шкарин Н. Контроль дефицита селена и витамина Е в организме птицы / Н. Шкарин // Птицеводство. – 2004. – С. 24–25.
7. Surai P. F. Selenium in nutrition and health / P. F. Surai. – Nottingham : University Press, 2006. – 973 p.

Селен в комбикормах для сельскохозяйственной птицы

А. И. Соболев

Изучено содержание селена в комбикормах для молодняка птицы мясного направления продуктивности. Установлено, что комбикорма для разных возрастных групп цыплят-бройлеров, мясных гусят и утят дефицитны на селен, что указывает на необходимость обогащения рационов птицы этим микроэлементом.

Ключевые слова: селен, комбикорм, молодняк птицы, содержание, дефицит.

Selenium in farm poultry mixed feed

O. Sobolev

The paper deals with selenium contain in mixed feed for young poultry of meat production line. It has been proved that mixed feed for different age groups of broiler-chickens, meat goslings and ducklings have selenium deficit which proves the necessity of enriching the ratios with this microelement.

Key words: selenium, mixed feed, young poultry, paper, deficit.

Надійшла 10.02.2009 р.

УДК 636.2.033.053:636.085.55

ФЕДОРОВ В.П., канд. с.-г. наук

САБАДИН Т.С., магістрант

Білоцерківський національний аграрний університет

ФОРМУВАННЯ М'ЯСНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ НАДРЕМОНТНИХ ТЕЛЯТ ПІД ЧАС ВИКОРИСТАННЯ КОМБІКОРМУ “ПРЕДСТАРТЕР”

Вивчалися показники інтенсивності росту і розвитку надремонтних телят під час використання повнораціонного комбікорму КР-1 виробництва «Київ-Атлантик-Україна» та предстартерного комбікорму виробництва “КерМікс”. Об'єктом дослідження були телята української чорно-рябої молочної породи від народження до шестимісячного віку. Виявлено, що інтенсивність росту телят дослідної групи та їх середньодобові прирости у віці старше двох місяців під час згодовування комбікорму виробництва “КерМікс” порівняно з контрольною групою були вірогідно вищими. За однакових витрат кормів з розрахунку на одну голову телятам дослідної групи було згодовано на 98 л молока менше і 29 кг комбікорму більше. Рівень рентабельності виробництва телятини дослідної групи виявився нижчим за рахунок більш високої вартості комбікорму порівняно з контрольною на 10%.

Ключові слова: телята, годівля, жива маса, приріст, кормова добавка, контрольна і дослідна групи, вік.

Постановка проблеми. Зростання виробництва сільськогосподарських продуктів, особливо м'яса, є одним з найважливіших народногосподарських завдань агропромислового комплексу нашої держави. Основну кількість яловичини в останні роки в нашій державі одержують від худоби молоч-

них і комбінованих порід, тому більш ефективно використання тварин районуваних молочних і комбінованих порід, інтенсифікація вирощування молодняку і нарощування чисельності поголів'я, яке реалізується на м'ясо, має першочергове значення. Залежно від породи і віку реалізації молодняку можна рекомендувати різні технологічні варіанти їх вирощування. В умовах інтенсивної годівлі телят в перші місяці життя, порівняно з тими, яких посилено годують у післямолочний період, у півтора-річному віці досягають більшої живої маси, відзначаються кращою оплатою корму та більш вираженими м'ясними формами. І навпаки, недостатня годівля в ранні періоди життя затримує ріст скелету, негативно впливає на розмір і пропорції тіла, масу, розвиток внутрішніх органів, сприяє зниженню резистентності організму, а в окремих випадках призводить до повного припинення росту.

Залежно від господарських умов і запланованої інтенсивності вирощування телят на м'ясо, кількість молока та інших молочних кормів, які використовуються при цьому, коливаються у досить широких межах. У більшості господарств застосовують схеми годівлі телят, якими передбачено використовувати 200-400 кг незбираного і 300-500 кг збираного молока [1, 4, 5].

З розвитком виробництва яловичини на інтенсивній основі широко використовуються заміники незбираного молока (ЗНМ). У нас і за кордоном запропоновано цілий ряд рецептів ЗНМ: Кіп, Кельман, віркміль, нукамель, млекопан та інші, які мають у своєму складі сухе збиране молоко, рослинні і тваринні жири, вітаміни та мінеральні добавки, що підвищують біологічну повноцінність ЗНМ [2, 3, 6].

Нині ринок України пропонує комбікорми – предстартери і стартери вітчизняного виробництва різного складу. Але залишається не повністю розв'язаною проблема впливу їх на формування типу тілобудови худоби та її м'ясної продуктивності.

Метою нашого дослідження було вивчення показників інтенсивності росту і розвитку надремонтного молодняку української чорно-рябої молочної породи під час використання кормової добавки “Предстартер” в державному підприємстві дослідного господарства “Еліта” Миронівського району Київської області, в якому тваринництво є добре розвинутою галуззю. Поголів'я тварин становить понад 1000 умовних голів, з яких 790 голів – це стадо великої рогатої худоби, у т.ч. молочне стадо – 240 голів і свиней – 1650 голів. Племінний репродуктор великої рогатої худоби представлений українською чорно-рябою молочною породою і племінний завод – українською м'ясною породою свиней. У молочному стаді надій на одну корову за останні три роки знаходиться на рівні 7000 кг за жирності 3,8% і вмісту білка 3,4%. Молоко реалізується на молокозавод м. Миронівка.

Методика дослідження. Дослідження проводилися протягом 2007-2008 років на групах телят, підібраних за принципом пар-аналогів. Було сформовано контрольну і дослідну групи телят по 15 голів у кожній.

Телят підбирали з 10-денного віку, одного періоду народження (серпень), жива маса яких за народження була в межах 30-38 кг. Надремонтних телят утримували за технологією, за якою період вирощування триває від народження і до 6-місячного віку. Суть вказаної технології заключається в тому, що в першу добу після народження теля утримується в деннику разом з коровою на підсисі. На наступний день його зважують, нумерують і переводять в індивідуальні будиночки – профілакторії, в яких вони утримуються до 20-денного віку. Потім їх утримують безприв'язно в групових станках до 3-місячного віку з розрахунку 2,5 м² площі на голову за ширини фронту годівлі – 0,4 м.

Із 3-місячного віку телят утримують на прив'язі в стійлах телятника, розміри яких відповідають зоогігієнічним вимогам. Біля приміщення для проведення моціону телят є вигульні майданчики, які обладнані годівницями і коритом для питної води. Протягом першої неділі життя годівля телят здійснюється молозивом – 7,5 л на день, пізніше стільки ж незбираним молоком до 2-місячного віку. Починаючи з третього тижня життя, телят привчають до поїдання 0,2 кг повнораціонного комбікорму КР-1 виробництва «Київ-Атлантик-Україна», даванку якого з кожним тижнем, відповідно до схеми вирощування телят, збільшують на 200-300 г. Названий комбікорм має в 1 кг кормових одиниць 1,06 кг перетравного протеїну – 126,5 г, обмінної енергії – 321 ккал, 2,7% сирової клітковини, 0,93 % Са, 0,6 % Р, 0,2 % Na і такі амінокислоти: як: метіонін (0,26%), метіонін + цистин (0,6 %), лізин (0,91 %), трионін (0,73%), триптофан (0,23 %), вітаміни А (5.000 М.О.), Д₃ (2500 М.О.), С (49 мг), В₁ (2,65 мг), В₂ (14,2 мг), В₆ (8,36 мг), В₁₂ (0,05 мг), К₃ (4,77 мг), РР (37,82 мг), В₅ (25,49 мг); та мікроелементи: мідь (3 мг), цинк (30 мг), марганець (0,62 мг), залізо (3 мг), йод (0,17 мг), селен (0,02 мг).

На цьому фоні годівлі була сформована контрольна група телят в кількості 15 голів. З такою кількістю поголів'я була відібрана дослідна група, годівля якої відрізнялася від контрольної тим, що телятам випоювали молозиво протягом першого тижня життя по 5 л на день, після цього – незбиране молоко – по 6 л на день до 6-тижневого віку, протягом сьомого і восьмого тижнів давали по 4 л молока на день, на цьому було закінчено випоювання.

На відміну від контрольної телятам дослідної групи, починаючи з тижневого віку, поряд з випоюванням молока згодовувався предстартерний комбікорм виробництва ТОВ “КерМікс”: спочатку по 0,1 кг на добу, а з кожним наступним тижнем даванку збільшували на 100-200 г. В кінці першого місяця телята щоденно з’їдали 0,8 кг, в другому щотижнева даванка складала відповідно 1,1; 1,5; 1,0, і в останню неділю другого місяця – 2,4 кг; протягом третього місяця телята з’їдали перші два тижні по 2,8 кг, на третій – 3,3 і на останньому тижні – 3,5 кг. Загальна кількість згодованого предстартеру за три місяці (період тривалості дослідження) склала 143,8 кг.

Предстартерний комбікорм за поживністю і кількістю перетравного протеїну не відрізнявся від повнораціонного комбікорму, який згодовувався контрольній групі. Але кількість обмінної енергії виявилася на 53,1 % менше (170,6 ккал.), більше сирової клітковини (4,19 %), переважала і кількість амінокислот: метіоніну – 0,41 %, метіонін + цистин – 0,75%; лізину – 1,19%; трионіну – 0,96 % і триптофану – 0,29 %; мінеральних речовин: Са – 1,03 %, Р – 0,78 % і Na – 0,32 %. Відчутна перевага і вітамінів А – 5,6 рази, Д₃ – 2,12, С – 1,08, В₁ – 1,15, В₂ – 1,15 %, В₆ – 1,26 %, В₁₂ – 1,8 %, Н – 5,4, К₃ – 1,1, РР-1,4, В₅ – 1,1 рази; мікроелементи: мідь – 4,1, цинк – 2,47, марганець – 1,28, кобальт – 2,13, залізо – 20,6, йод – 2,9, селен у 15 раз.

Для телят обох груп основними кормами протягом 20 місяців були молоко та комбікорм. З дев’ятого тижня проводилось привчання до сіна, а з десятого – і до сінажу однорічних злакових і бобових трав, який інколи заміняли кукурудзяним силосом. Соковиті корми (коренеплоди, сінаж) починали згодовувати з чотиримісячного віку. З мінеральних добавок отримували кухонну сіль, кісткове борошно, крейду, трикальційфосфат.

До 6-місячного віку витрата кормів на кожне теля склала в контрольній групі: молозива і молока – 418 кг, комбікорму – 430,7, сіна – 111, кг, соковитих – 270, в дослідній відповідно 301, 459,8, 111 і 270 кг.

Облік згодованих кормів проводився щомісячно під час проведення контрольної годівлі та заміни раціону.

Дослідження проводились за загально визначеними зоотехнічними і біологічними методами вивчення динаміки живої маси, з урахуванням вимог стандарту відповідно до інструкції бонітування тварин молочних порід. Ріст піддослідних тварин контролювався до 6-місячного віку і визначався за показниками їх живої маси і середньодобовими приростами та енергією росту. Живу масу і енергію росту телят визначали щомісячно. Відносну швидкість росту визначали за різницею живої маси в кінці періоду і живої маси на його початку, поділеної на початкову масу, виражену у відсотках.

Біометричну обробку матеріалів досліджень проводили за методикою М.О. Плохінського [7].

Результати досліджень та їх обговорення. Проведені дослідження показали, що за живою масою телята контрольної і дослідної груп під час формування відрізнялися на 1 кг (табл. 1), але з віком ця різниця відчутно зростає.

Таблиця 1 – Динаміка живої маси піддослідних телят до 6-міс. віку, кг

Групи телят	Вік						
	За народження	1 міс. X±m	2 міс. X±m	3 міс. X±m	4 міс. X±m	5 міс. X±m	6 міс. X±m
Контрольна	35,4±0,69	57,6±0,46	82±0,58	107±1,3	133±0,6	160,2±0,7	190,5±1,1
Дослідна	36,4±0,40	56,5±0,43	80±1,60	110,3±1,6	140,4±1,2	171,7±1,1	203±0,98

Середні показники живої маси телят дослідної групи в перші два місяці були нижчими за контрольну на 1-2 кг, але починаючи з третього місяця, цей показник у телят дослідної групи зріс до

3 кг, у четвертому – до 7, у п'ятому різниця склала 11,5 і в шостому – 12,5 кг. Починаючи з четвертого місяця, різниця середнього показника живої маси порівнюваних груп виявилась вірогідною [$P \geq 0,999$].

За перший місяць життя телята контрольної групи наростили живу масу в середньому на 22,2 кг, в той же час телята дослідної групи – 20,1 кг, тобто на 2,1 кг менше, на другому місяці життя ця різниця зменшилась до 0,9 кг. Надалі телята дослідної групи мали середній показник приросту живої маси порівняно з контрольною вищий на 5 кг в третьому місяці, майже такою була різниця в четвертому і п'ятому місяцях їх життя, але на шостому ця різниця зменшилась до 1 кг на користь дослідної групи (рис.1).

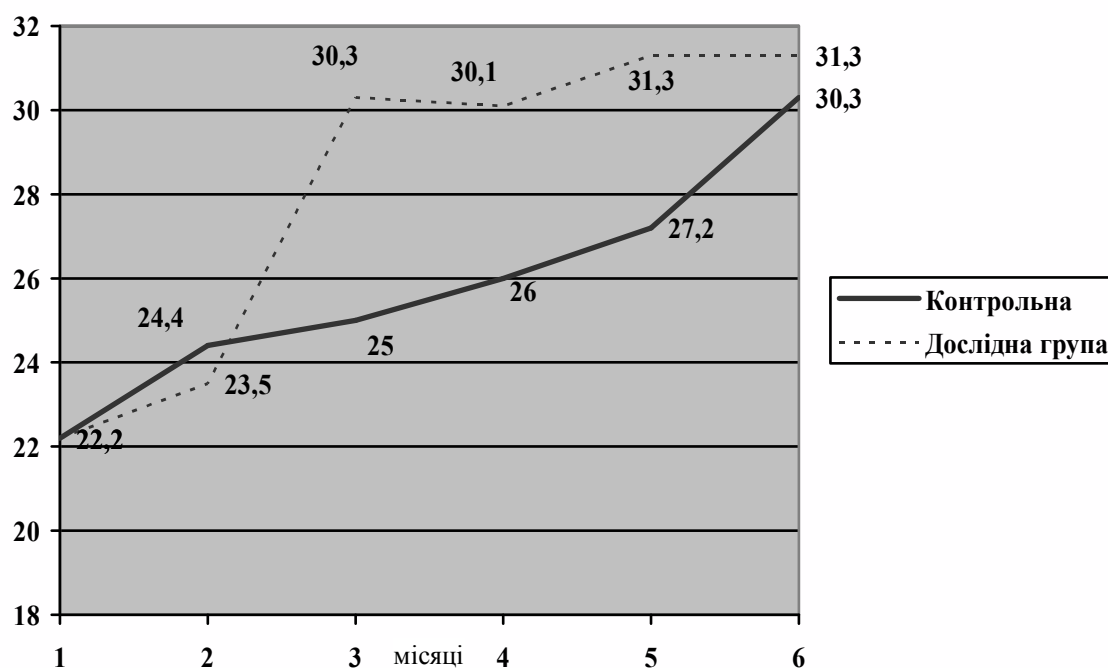

Рис.1. Графік приросту живої маси піддослідних телят

Середньодобові прирости телят обох груп протягом періоду проведення дослідження суттєво відрізнялися між собою [табл. 2, рис.2].

Таблиця 2 – Середньодобові прирости телят, г

Групи телят	Вікові періоди					
	Від народж. до 1 міс.	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6
Контрольна	740±21,1	850±22,6	843±50	850±64,7	896±33,7	1010±40,5
Дослідна	670±11,0	793±59,0	1064±44,2	995±36,4	1022±12,3	1062±15,8

У перші два місяці життя більш високі показники мали телята контрольної групи, які отримували незбиране молоко, тобто мали більш забезпечений рівень годівлі. Починаючи з третього місяця життя, телята дослідної групи не лише наздогнали показники росту телят контрольної групи, але й значно їх перевищили, і вже до шестимісячного віку мали більш високі показники середньодобових приростів. У перший місяць життя добові прирости телят контрольної групи переважали показник дослідної групи ($P \geq 0,95$), починаючи з третього місяця цей показник вірогідно [$P \geq 99$] відрізнявся на користь дослідної групи. Під час порівняння середніх показників приросту контрольної групи $890 \pm 10,6$ і дослідної $974 \pm 7,81$ за весь період спостереження, різниця виявилась вірогідною [$P \geq 0,999$] на користь дослідної групи (рис. 2).

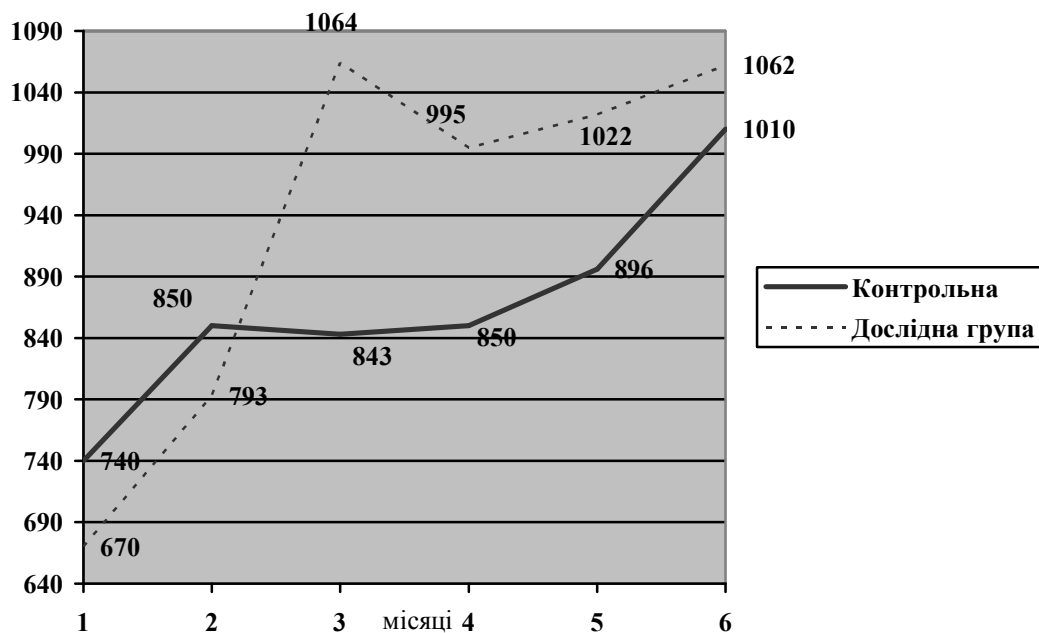

Рис. 2. Графік середньодобових приростів телят до 6-міс. віку, г

Аналогічні показники виявились і за енергією росту телят [табл. 3, рис.3].

Таблиця 3 – Енергія росту піддослідних телят до 6-місячного віку

Групи телят	Вік					
	1-й місяць	2-й місяць	3-й місяць	4-й місяць	5-й місяць	6-й місяць
Контрольна	62,7	42,4	30,8	24,3	20,1	18,9
Дослідна	55,2	41,6	37,9	27,3	22,3	18,2

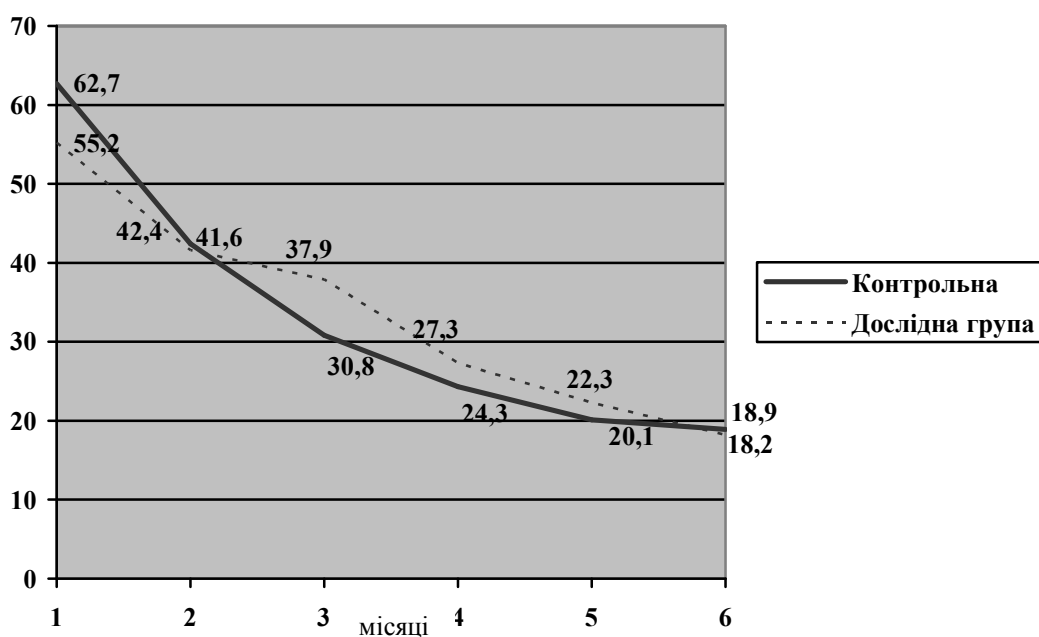

Рис. 3. Графік енергії росту телят контрольної і дослідної груп

Різниця щодо витрати корму в кормових одиницях на кілограм приросту живої маси в контрольній і дослідній групах склала 0,4 кг. Загальні витрати поживних речовин в дослідній групі в кормових одиницях дорівнювали 97,9 ц і 1145,8 кг перетравного протеїну, тобто 117 г перетравного протеїну на кормову одиницю. Ці ж показники в контрольній групі становили відповідно 110,1 ц кормових одиниць, 1287,6 кг перетравного протеїну. На одну кормову одиницю припадало перетравного протеїну – 116,6 г. Кожне теля дослідної групи спожило молока менше на 98 л, але більше (на 29 кг) комбікорму порівняно з телятами контрольної групи, що відповідає схемі випоювання телят різних груп та виду комбікорму.

Сіно конюшини, сінаж різнотравний та силос кукурудзяний, заготовлений у восковій стиглості, згодовувалися в рівній кількості.

Ефективність використання предстартерного комбікорму виробництва “КерМікс” в даному господарстві за рівнем рентабельності дещо поступалося (на 10 %) порівняно з контрольною групою за рахунок більш високої вартості комбікорму.

Висновки. Використання комбікорму “Предстартер” в годівлі телят чорно-рябої породи до шестимісячного віку в умовах ДПДГ “Еліта” виявилось неефективним і потребує подальшого вивчення. Інтенсивність росту надремонтного молодняка в дослідній групі була високою і різниця вірогідною порівняно з контрольною групою.

Середньодобовий приріст за період вирощування телят дослідної групи склав $974 \pm 7,81$, а контрольній – $890 \pm 10,6$ ($P > 0,999$).

Інтенсивність росту телят контрольної групи була вищою в перші два місяці життя, а телят дослідної групи відрізнялася більш інтенсивним ростом в наступні шість місяців.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Басовський М.З., Буркат В.П., Зубець М.В. та ін. Племінна робота: Довідник: – К.: Україна, 1995. – 440 с.
2. Степаненко В. Комбінований тип годівлі, його використання для великої рогатої худоби // Тваринництво України. – 2007. – № 11. – С. 18.
3. Кваша В., Васильшин Н., Кривонос В. Заменитель цельного молока при выращивании телят. // Молочное и мясное скотоводство. – 1991. – №1. – С. 33–35.
4. Ібатулін І.І., Мельничук Д.О., Богданов Г.О. та ін. Годівля сільськогосподарських тварин. – Вінниця: Нова книга, 2007. – 616 с.
5. Монастырев А.В., Киселева М., Тихонов С. Применение антистрессовых препаратов и стимуляторов роста в скотоводстве. // Молочное и мясное скотоводство. – 2007. – № 4 – С. 10.
6. Шерстобитов В.В., Нестагунин Н.В., Гоголь Б.А. Новое в технологии комбикормов. // Комбикорма, кормовые добавки и ЗЦМ для животных. – М., 1990. – С. 78–80.
7. Плохінський М.О. Біометрія. – Новосибірськ, 1961. – 365 с.

Формирование мясной продуктивности сверхрамонтных телят при использовании комбикорма «Предстартер»

В.П. Федоров, Т.С. Сабадин

Изучались показатели интенсивности роста и развития сверхрамонтных телят при использовании полнорационного комбикорма КР-1 производства «Киев-Атлантик-Украина» и предстартерного комбикорма производства «КерМикс».

Объектом исследования были телята украинской черно-пестрой молочной породы от рождения до шестимесячного возраста. Установлено, что интенсивность роста телят опытной группы и их среднесуточный привес в возрасте старше 2-х месяцев при скармливании комбикорма производства «Кер Микс» достоверно превышали сверстников контрольной группы. При одинаковом расходовании кормов, из расчета на одну голову, телятам опытной группы было скармлено на 98 л молока меньше и на 29 кг комбикорма больше. Уровень рентабельности производства телятины опытной группы оказался ниже за счет более высокой стоимости комбикорма по сравнению с контрольной на 10%.

Ключевые слова: телята, кормление, живая масса, прирост, кормовая добавка, контрольная и опытная группы, возраст.

Forming of the meat productivity super repair calve at the use the mixed fodder "Pred starter"

V. Fedorov, T. Sabadyn

The indexes of intensity growth calves were studied at the use of the full ration mixed fodder KR-1 of production "Kyiv-Atlant-Ukraine" and the pre-starter mixed fodder of production "Ker-Miks". Research objects were calves of the Ukrainian black-pied suckling breed from birth to six-month age it is set that intensity of growth calves experimental group and average daily additional weight age senior two months at feeding of the mixed fodder production "Ker-Miks" was for certain exceeded control coevals. At the identical expensl of forage, troma calculation on one head, to the calves of experimental group it was fed on 98 liters milk less than and 29 liters the mixed fodder anymore. The lever profitability of production veal experimental group was below, due to the mixed fodder, by comparison on 10%.

Keywords: Calvees, Feeding, Live weight, Grawn, Feed supplements, Control and experimental groups, aqe.

Надійшла 12.02.2009 р.

УДК 636.2.034

ТКАЧ Є.Ф., аспірантка

Науковий керівник – **БОРЩ О.В.**, канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ КОРІВ

У статті наведені результати дослідження молочної продуктивності високопродуктивних корів української чорно-рябої молочної та голштинської порід, показники їх росту й розвитку в різні періоди вирощування в умовах застосування безприв'язної системи утримання і доїння на установці «Паралель» та використання прив'язної системи утримання і доїння у молокопроводі. Встановлений зв'язок між живою масою і молочною продуктивністю високопродуктивних корів за різних систем утримання та доїння.

Ключові слова: порода, технологія утримання, вирощування, жива маса, приріст, молочна продуктивність.

Постановка проблеми. Індивідуальний розвиток відбувається за складної взаємодії генотипу молодняку тварин і конкретних умов зовнішнього середовища, в яких реалізується спадковість. У дослідженнях М. В. Зубця, Й. З. Сірацького, Я.Н. Данилківа (1994) відмічено, що генетично запрограмована продуктивність може бути реалізована тільки за сприятливих умов вирощування, догляду, утримання та використання тварин. Численними дослідженнями встановлено і практикою підтверджено, що різні способи та рівні годівлі й утримання тварин у період їхнього росту й розвитку можуть як сприяти формуванню високої молочної продуктивності, так і пригнічувати її [1, 2, 4, 8].

Вивчення закономірностей росту і розвитку молодняку великої рогатої худоби є важливою складовою зоотехнічної науки, оскільки в процесі розвитку молодняк набуває не лише видових і породних властивостей, але й притаманної тільки йому індивідуальності з усіма особливостями конституції, екстер'єру, темпераменту, біологічних закономірностей росту і розвитку молодняку, має як теоретичний, так і практичний інтерес [2].

Мета досліджень полягала у виявленні закономірностей взаємозв'язку живої маси і молочної продуктивності високопродуктивних корів у стадах з різними системами утримання і доїння. Виявити, за яких умов високопродуктивні корови різних порід краще реалізують генетичний потенціал найвищої молочної продуктивності.

Матеріал та методика досліджень. Дослідження проводили у СТОВ «Агросвіт» і ТОВ АФ «Глушки» Київської області. У СТОВ «Агросвіт» у дослідах використано корів української чорно-рябої молочної (n=38) і голштинської (n=27) порід з надоем за найвищу лактацію 9 000 і більше кілограмів молока. На фермі із середньорічним поголів'ям 700 корів застосовували безприв'язну систему утримання з видоюванням корів у доїльному залі на установці «Паралель». Середньорічний надій на корову по стаду становив 6800 кг молока.

У ТОВ АФ «Глушки» дослідження також проводили на коровах української чорно-рябої молочної (n=46) і голштинської (n=19) порід з надоем за найвищу лактацію 8 000 і більше кілограмів молока. На фермі з середньорічним поголів'ям 380 корів застосовували прив'язну систему